

Nagrađeni autori i dramski tekstovi za 2021. Godinu

NAGRADA ZA DRAMSKO DJELO „MARIN DRŽIĆ” ZA 2021. GODINU – OBRAZLOŽENJE STRUČNOG POVJERENSTVA

Na Javni poziv za dodjelu Nagrade za dramsko djelo „Marin Držić” za 2021. godinu pristiglo je 58 dramskih tekstova nastavljajući sada već višegodišnji trend vrlo visokoga broja prijava i signalizirajući prepoznatost nagrade u hrvatskoj kazališnoj zajednici. Velik odziv dramskih autora rezultirao je, dakako, i mnogobrojnošću i raznolikošću rukavaca i stilova dramskoga pisma zastupljenoga u tekstovima što su pristigli na natječaj, obuhvaćajući i razvedene dramske strukture i duodramske ili monodramske forme. Unatoč brojnosti i specifičnosti individualnih autorskih rukopisa, moguće je ipak razlučiti i neke zajedničke odlike i srodne formalne i sadržajne karakteristike prijavljenih dramskih djela. U formalnome smislu vidljivo je naglašenije okretanje pisaca poetskome diskursu, uobličavanju dramskih svjetova u monološke a katkada i elaborirane korske strukture, s povremenim iskoracima u žanrovski profilirane dramske tekstove koji nerijetko uključuju i elemente obiteljske i psihološke drame, detektivske igre, ljubavne drame, burleske, farse, političke satire i, vrlo stidljivo, komedije. Kada pak govorimo o tematskim odabirima autora zanimljivo je i dalje prisutno problematiziranje distopijskih prikaza društva kao posljedica recentnih društvenih događaja na globalnoj i lokalnoj razini (pandemije i potresa) te minuciozno seciranje (ne)mogućnosti uspostave civilizacije na nekim zdravijim temeljima i pretpostavkama zbog same ljudske prirode, u prvome redu koristoljublja i jagme za moć. Sve se više sadržajno profilira i emancipira dramsko konceptualiziranje ideja ljudskih sloboda i prava te slobodne volje i prava na izbor sučeljenih različitim vrstama konformizma i servilnosti u ime društvenoga prosperiteta. Neobično snažan uzgon dramatičarima daju frustracije svakodnevicom, posebice korupcijom i vladajućim društvenim sustavom neoliberalnoga kapitalizma, klasnim razlikama, socijalnom nepravdom i ispraznim politikantstvom. Nezanemariv broj pristiglih dramskih tekstova svoje ishodište ili sugovornika pronašlo je u intertekstualnim motivima i predlošcima pomoću kojih se povezuju s naslijeđem nacionalne književnosti, ali i svjetske klasike (od bajki preko opernih libreta do klasika dramske literature) i stupaju u dijalog s mitemima i ideologemima ugrađenim u temelje suvremene zapadnoeuropske civilizacije (primjerice, Medea, Hamlet, Faust, Judita i sl.), ili se s njima razračunavaju, dekonstruiraju ih, raskrinkavaju i iznova ispisuju. Pritom uže determinirani nacionalni mitovi kao da sve više ustupaju prostor internacionalno relevantnoj problematici koja osobito zaokuplja pripadnike tzv. naraštaja milenijalaca, no ne i samo njih, a to su klimatske promjene i misao o mogućem skorom pa i sve izvjesnijem scenariju kraja svijeta kao neposredne posljedice destruktivnog i sebičnog ljudskog djelovanja. Uz stalno prisutno dramsko preispitivanje nezavidnoga položaja žene ili bilo koje druge osobe koja se na ovaj ili onaj način ne uklapa u općeprihvaćene norme ponašanja i dominantne kulturne kodove, na istome tragu kao osobito markantno područje spisateljskoga zanimanja izranja fokus na djecu (i mlade). Poglavitito je to uočljivo u smjeru razlaganja načina na koji društvo kao cjelina ili obitelj kao njegova najmanja jedinica često djeluju vrlo razorno, bez obzira govorimo li o obiteljskome nasilju, emocionalnom zanemarivanju i fizičkom zlostavljanju pa i filicidu, o ratovima i siromaštvu koji im uskraćuju pravo na bezbrižno odrastanje, sazrijevanje i formiranje pretvarajući ih u izbjeglice, žrtve, beskućnike i

obespravljene pa i nevidljive jedinke, ili o stanju društva i planeta koje vladajuća generacija ostavlja u naslijeđe današnjoj djeci, mladeži i budućim pokoljenjima. U tome se pogledu gotovo sve prijavljene drame mogu čitati i kao dijagnoza suvremene zbilje i kao nedvosmislen protest protiv nje.

Povjerenstvo koje je radilo u sastavu: Jasen Boko (predsjednik Povjerenstva), dr. sc. Martina Petranović i Doris Šarić-Kukuljica, i ove je godine čitalo dramske tekstove zavedene pod šiframa ne znajući tko su njihovi autori ili autorice. Nagrađeno je šest dramskih djela, a za čitanje se preporučuju još dvije drame. Sve su odluke o nagrađenim djelima donesene jednoglasno.

1. nagrada

Nikolina Rafaj: *KAMO SE IDE KAD SE ODLAZI*

Kamo se ide kad se odlazi Nikoline Rafaj zrela je, vješto napisana drama koja govori o ljudima neodlučnima oko svog mjesta u svijetu. „Ona“, protagonistica koja „pokušava saznati kamo se ide kad se odlazi“, pridružuje se grupi ljudi sa sličnim životnim dvojbama, u hostelu koji okuplja one koji, svojim izborom, „pokušavaju“: odrasti, otići, nedostajati nekom, zaboraviti, ne pitati se „kamo“... Ona je Jedermann, Svatković suvremenog svijeta, ali taj se svijet bitno promijenio od onog Hofmannsthalova, pa ovo nije moralitet, „koji širi smisao ljudskog postanka“, nego suvremena drama u kojoj se čovjek okreće od tog svijeta i traži svoj smisao, drugačiji od onog u koji taj svijet srlja. Reducirana u dramskom izrazu, odmjerena i bez dociranja drama – koju odlikuje izraženo poetsko oblikovanje jezičnoga iskaza likova – prati sudbine neodlučnih u izoliranom svijetu koji je njihov azil. Izuzetno zanimljiva, mudra i otvorena za scenska rješenja *Kamo se ide kad se odlazi* drama je koja nestrpljivo očekuje svoje zasluženo uprizorenje.

2. nagrada (ravnopravno dijele)

Monika Herceg: *MAMA, SMIJEMO LI DANAS UMRIJETI*

Drama Monike Herceg nadahnuta je aktualnom problematikom migracija stanovništva prouzročenih ratovima i teškim životnim uvjetima te nastavlja val sve brojnijih dramskih djela i kazališnih predstava u hrvatskome teatru o sudbinama migranata u potrazi za boljim životom. Dramska radnja strukturirana je kao niz postaja na križnome putu što ga migranti moraju savladati da bi došli do svog cilja, a dramski je tekst sabijen u mahom monološke i poetizirane dionice likova uključenih u radnju, bilo realnih poput predstavnika vlasti (*Policajci, Načelnik Policije, Biskup*) i migranata (*Majka, Brat, Djevojčica nepoznate dobi, Utopljeni dječak...*), bilo alegorijskih poput Države, Kamiona, Ceste, Broda, Rijeke, Snijega, Čamca, Tračnica ili Prostrijelne rane na trbuhu dječaka kao otjelovljenja mjesta, uvjeta i/ili Ouzroka migrantskih patnji, stradavanja a nerijetko i smrti. Autorica pritom sudbinu migranata sagledava ponajviše iz očista djece kao najvećih i najnevinijih žrtava, što je u suglasju i s tematskim fokusom brojnih dramskih djela prijavljenih na ovogodišnji natječaj. Valja međutim naglasiti da na samome koncu potresno ispisanog dramskopoetskog sučeljavanja bezuvjetne (roditeljske) ljubavi s jedne a licemjerja, nerazumijevanja, beščutnosti i nasilja s druge strane, autorica posljednje riječi drame ipak prepušta simboličnome liku *Poezije* i njezinu optimističnu uvjerenju da ljubav i riječ na koncu mogu nadvladati ništavilo.

Tomislav Zajec: *NESTAJANJE*

Kroz nekoliko pripovjednih linija koje se međusobno isprepliću u nelinearnom slaganju vremena, Tomislav Zajec gradi dramsku napetost postupno razotkrivajući istinu o strašnom zločinu koji je

počinjen nad Markom, šestogodišnjim dječakom oštećenog sluha. Karlo, ugledni znanstvenik, uzoran suprug i otac, otkriva se kao zastrašujući zlostavljač, seksualni predator bez imalo grižnje savjesti. Lede krv njegove rečenice koje nakon dvadeset godina izgovara Marku: „Jaki ili slabi, svi smo mi zločinci u nečijoj povijesti. Ja sam u vašoj i to je u redu. Ja s tim mogu leći i mirno spavati.“ Naravno da Marko nije njegova jedina žrtva, bilo ih je mnogo. Slojevitost karakterizacije lica u drami i njihovi odnosi produbljuju svu kompleksnost tragičnog događaja. Markov je unutrašnji pakao prekriven šutnjom koja ga izjeda i pretvara u čovjeka koji „nestaje“. Rastače njega, ali i njegovu obitelj. Karlova supruga Vjera strašnu je spoznaju o svom mužu također okovala šutnjom. Razbolijeva se i umire. Tomislav Zajec nas ne tješi i ne zavodi sentimentom, ne moralizira, svojom dramskom partitutom poziva i pojedince i širu društvenu zajednicu da svojim glasom razbiju zid šutnje, da prokažu i kazne zločince.

3. nagrada (ravnopravno dijele)

Anita Čeko: *DALEKO JE KANDAHAR*

Daleko je Kandahar kompleksna je obiteljska drama o dužoj razdvojenosti u obitelji zbog očeva izbivanja te o mnogovrsnim i dalekosežnim posljedicama koje takva vrsta razdvojenosti može imati na obitelj kao cjelinu i na svakog njezinog člana zasebno, kao i o (ne)premostivosti jazova, nesuglasja i šumova u komunikaciji koju ta razdvojenost proizvodi ili produbljuje. Autorica vješto oblikuje i profilira dramske likove te precizno i sugestivno razlaže njihove svakodnevne osobne traume i/ili pasije (usamljenost, nesigurnost, bolest, briga i strah za ostale ukućane, emocionalno i spolno sazrijevanje...). Scenska radnja razvedena je na više kraćih prizora i uobličena u škrte i kratke dijaloge u kojima mnogo toga ostaje neizrečeno ili pritajeno između redaka, a rijetke prigode za intimniji uvid u duhovna i emocionalna stanja likova i njihove skrovite misli, želje, strahove, nadanja i očekivanja otvaraju se prigodom kratkih isповjednih solilokvija i monologa.

Hrvoje Kovačević: *STUDEN SUDNJEG DANA*

Još jedna iz niza drama koje su pristigle na natječaj, a najavljuju ekološku i klimatsku apokalipsu, *Studen sudnjeg dana* aktualna je, vješto i dinamično napisana drama, s elementima političko-kriminalnog trilera. Borba za preživljavanje u novim uvjetima koje neće preživjeti nepripremljeni, kao protagonist na scenu izbacuje zanemarenog znanstvenika koji je predvidio situaciju, ali ga nitko nije slušao. Kako kaosu apokalipse i priliči u prvi plan izranjaju političari, mafijaši, bankari, ljudi koji imaju moć i novac, beskrupolozni i spremni sve uložiti u svoj spas, zanemarujući svaku humanost. A spas je samo jedan: specijalno opremljena znanstvena stanica na Sjevernom polu, pripremljena baš za ovakve slučajeve. Poigravajući se žanrovima, kombinirajući elemente, komedije, drame, ali i tarantinovskih scena obračuna, Kovačevićeva *Studen sudnjeg dana* zreo je dramski rad koji nudi odličan materijal za uprizorenje.

Ivana Sajko: *CRNA KUTIJA ZA KRAJ SVIJETA bajka o maloj Jeanne*

U podnaslovu *Crne kutije za kraj svijeta* Ivana Sajko svoju je dramu nazvala bajkom, no kako dramska radnja odmiče pokazuje se da gotovo ništa u njoj nije bajkovito, osim možda vjere u mogućnost pobune i promjene. Iznoseći priču o smrti djevojke Jeanne, Ivana Sajko bespoštedno identificira i secira društvene nejednakosti i klasne razlike između dvaju svjetova i načina mišljenja koje u *Crnoj kutiji* otjelovljuju siromašni stanari nebodera s jedne i bogati stanari vila s druge strane jezera. Jezero što odjeljuje dva svijeta naposljetku se razotkriva kao mjesto simbolične i stvarne smrti djevojke koja je pokušala vratiti izgubljeni sklad i izjednačiti omjere na obje strane jezera i u tom je

naumu naprasno i nasilno zaustavljena. Autorica pritom eksperimentira s ustrojem i organizacijom dramskoga tkiva i ispisuje djelo u kojem nema podjele likova ili podjele replika između likova niti slijedi klasičnu dramsku strukturu već dramsku radnju iznosi iz monološke vizure spomenute djevojke ili iz korske vizure skupnoga pripovjedača. Istodobno, svaka ispisana replika pogađa ravno u središte nekih od najboljih tema današnjice: razočaranost raznim oblicima socijalnih nepravdi i korupcije, frustriranost bezobzirnim uništavanjem prirode i civilizacijskih stečevina, nemoć pred podkapacitiranošću ljudskog roda za iskorakom u načinu razmišljanja i djelovanja...

Preporuka za čitanje:

Nives Madunić Barišić: *BABUŠKA ILI MEDEJA IZ NAŠEG SUSJEDSTVA*

Dino Pešut: *IVANOV PUT*

Izvor: Ministarstvo kulture i medija RH